

РОЗВИТОК СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ У 2006 РОЦІ

Світовий ВВП зріс у 2006 р. на 5,1%. На розвиток світової економіки впливали: уповільнення економічного зростання США; підвищення цін на енергоносії та процентних ставок центральними банками США, Європи, Японії, Китаю; значний дефіцит федерального бюджету і зовнішньої торгівлі США; зростаючий профіцит зовнішньої торгівлі Японії, Китаю і країн–експортерів нафти; стійке піднесення економіки Японії; пожвавлення економічних процесів в ЄС; посилення інноваційної активності в економіках розвинутих країн. За прогнозом МВФ, світова економіка у 2007 р. зросте на 4,9%.

США

Приріст ВВП у 2006 р. проти 2005 р. становив 3,3%, приріст промислового виробництва – 4%. Зростання економіки протягом року уповільнилося через звуження попиту в житловому секторі та зменшення інвестицій компаній. Продаж на первинному і вторинному ринках житла скоротився на 17,3% і 8,4%, відповідно, річні обсяги будівництва – на 19%. Інвестиції корпорацій у обладнання й програмне забезпечення зменшилися на 3,2%. Безробіття було на рівні 5% (у 2005 р. – 5,3%). Доходи населення збільшилися на 6,4%, споживчі витрати – на 6%. Темп приросту продуктивності праці був найнижчий з 1997 р. (1,7%), а витрат на оплату праці в собівартості продукції – найвищий з 2000 р. (3,2%), що може спричинити зростання інфляції у 2007 р. Поки що інфляція у 2006 р. становила 2% (у 2005 р. – 2,7%), дефіцит федерального бюджету – 423 млрд. дол. (у 2005 р. – 318 млрд. дол.), негативне сальдо зовнішньої торгівлі – 763,6 млрд. дол. (у 2005 р. – 716 млрд. дол.).

За оцінками МВФ, приріст ВВП США у 2007 р. уповільниться до 2,9%.

Японія

У 2006 р. продовжувалася тенденція до стійкого економічного зростання. Приріст ВВП порівняно з 2005 р. становив 2,2% (у 2005 р. – 1,9%), промислового виробництва – 4,4%. Спостерігалось динамічне зростання прибутків корпорацій з виробництва високотехнологічної продукції (випуск автомобілів зріс на 6,3%, їх експорт – на 21,4%). Замовлення на машини й обладнання збільшилися наприкінці 2006 р. на 3,8%. Рівень безробіття знизився на 0,4 п.п. – до 4,0%. Позитивні зміни на ринку праці сприяли зростанню споживчих цін, період дефляції закінчився у 1 кв. 2006 р. На кінець року індекс споживчих цін становив 100,3%, державний борг - понад 170% ВВП. Профіцит рахунку поточних операцій зріс за 2006 р. на 8,7%.

Для забезпечення щорічного зростання економіки на 2,2% в найближчі 10 років, яке прогнозує японська федерація бізнесу “Кейданрен”, уряду Японії до 2011 р. необхідно укласти угоду про вільну торгівлю з Китаєм, Південною Кореєю, Індією і Австралією. З Сінгапуром, Мексикою та Малайзією країна вже має подібні угоди. З Австралією, для якої Японія є найбільшим торговельним партнером, режим вільної торгівлі набуде чинності у 2007 р.

За оцінками МВФ, зростання ВВП країни становитиме у 2007 р. 2,1%.

Євросоюз

У 2006 р. спостерігалось пожвавлення європейської економіки. Приріст ВВП країн ЄС становив 2,9%, країн єврозони – 2,7%. ВВП Італії збільшився на 1,9%, Німеччини – на 2,7%, Франції – на 2%, Сполученого Королівства – на 2,7%. Це надало імпульсу новим членам ЄС для збільшення експорту і виробництва. Продовжувалася реструктуризація металургійної промисловості Польщі та Чехії, на яку припадає, відповідно, 3% та 5% виробництва сталі в ЄС. Наприкінці 2006 р. в єврозоні спостерігалось значне зростання обсягів промислового виробництва: у листопаді – на 2,7%, у грудні – на 4%. Зростанню економіки сприяло розширення ринку праці (в ЄС створено 3 млн. нових робочих місць, з них 2 млн. – у єврозоні), триваюче зростання внутрішнього споживання. Рівень безробіття в ЄС був на рівні 7,5% (у 2005 р. – 8,4%), інфляція – на рівні 2,2%.

Дефіцит зовнішньої торгівлі країн ЄС порівняно з 2005 р. збільшився на 60,8 млрд. євро і становив 172,6 млрд. євро. (єврозони – 8,2 млрд. євро). Спостерігалось зростання дефіциту у торгівлі енергоресурсами і профіциту у торгівлі продукцією хімічної галузі та машинобудування. Позитивне сальдо було у торгівлі з США, негативне – з Китаєм, Росією, Норвегією та Японією. Найбільший профіцит торговельного балансу мала Німеччина (161,9 млрд. євро), найбільший дефіцит – Сполучене Королівство (128 млрд.євро).

15 листопада ухвалено проект так званої Директиви Болькестейна, прийнятої Європарламентом і спрямованої на розвиток єдиного ринку послуг в ЄС. Для імплементації цього документа держави-члени ЄС мають три роки.

14 грудня Європарламент ухвалив бюджет ЄС на 2007 р. з доходами у 115,5 млрд. євро (0,99% ВНД ЄС) і видатками – у 126,5 млрд. євро (1,08% ВНД ЄС). Формування доходів бюджету здійснюватиметься за рахунок внесків держав ЄС (65%); митних зборів, сільськогосподарських зборів, ПДВ (28%), інших статей (7%).

У грудні 2006 р. Рада Європи прийняла Сьому рамкову програму ЄС з досліджень та технологічного розвитку (РП7), а Європейська комісія оголосила відкриття її конкурсів. Програма триватиме 7 років і початок її з 1 січня 2007 р. Загальний бюджет РП7 становить понад 50,5 млрд. євро, що майже втричі перевищує попередню РП6.

Понад 30 млрд євро буде витрачено на наукові дослідження за програмою РП7 за десятьма науковими пріоритетами: інформаційні і комунікаційні технології (9,1 млрд. євро); охорона здоров'я (6,0 млрд.); транспорт, у т.ч. авіація (4,1 млрд.); нанонауки, наноматеріали і нові технології (3,5 млрд.); енергетика (2,3 млрд.); продукти харчування, сільське господарство і біотехнології (1,9 млрд.); навколишнє середовище (1,8 млрд.); космос (1,4 млрд.); безпека (1,3 млрд.); гуманітарні дослідження (0,61млрд.). У РП7 окремо виділено розділ фундаментальних досліджень “Ideas—European Research Council” з бюджетом 7,4 млрд. євро для фінансування проривних і піонерних досліджень. За прогнозами Єврокомісії із зазначених 10 напрямків у 2007–2009 рр. інвестиції в дослідження та розробки збільшуватимуться приблизно на 5 %.

Російська Федерація

Приріст ВВП порівняно з 2005 р. становив 6,7% (у 2005 р. – був на рівні 6,4%). Прискорилися темпи зростання роздрібною торгівлі до 13% з 12,8% у 2005 р. Інвестиції в основний капітал зросли на 13,5% проти 10,7% у 2005 р. Виробництво продукції сільського господарства збільшилося на 2,8% (у 2005 р. – зменшилося на 0,1%). Інфляція була на рівні 9% (у 2005 р. – 10,9%). Експорт товарів зріс на 25%, насамперед, за рахунок подорожчання нафти “Urals” проти 2005 р. на 20,8%, природного газу – на 48,3%, зростання цін на прокат чорних металів. Фізичні обсяги експорту зросли лише на 3,1%. У вартісній структурі експорту частка паливно-енергетичних ресурсів зросла до 65,3% з 64,0% у 2005 р., металів і виробів з них – до 18,8% з 14,0% у 2005 р. Частка машин, устаткування, транспортних засобів залишилася на рівні 2005 р. і становила 6,8%. Вперше за останні роки на 13,8% зменшився експорт природного газу з Росії до країн СНД.

Імпорт товарів зріс на 30,8%, зокрема з країн далекого зарубіжжя – на 34,0%, з країн СНД – на 15,6%. В обсязі імпорту зросла частка країн далекого зарубіжжя за рахунок частки країн СНД. Імпорт товарів характеризувався зростанням фізичних обсягів на 31,4% за зростання цін на 6%. Розширення імпорту зумовлено високою динамікою доходів населення і підприємств при зміцненні рубля (за 2006 р. - на 16,6%). Позитивне зовнішньоторговельне сальдо зросло на 19% – до 140,7 млрд. дол. США. Коефіцієнт покриття імпорту експортом у торгівлі з країнами далекого зарубіжжя становив 1,88, з країнами СНД – 1,72.

За 2006 р. міжнародні резервні активи збільшилися на 121,492 млрд. дол. США (за 2005 р. – на 57,699 млрд. дол. США.), і на 1 січня 2007 р. їх обсяг сягнув 303,732 млрд. дол. США.

На засіданні експертної групи з питань кооперації EADS і російської Об'єднаної авіабудівельної корпорації в м.Тулузі виявлено перспективи щодо створення далекомагістрального лайнера Airbus-350 XWB, заснування СП з конвертації у вантажні версії літаків А-320 і розробки безпілотних літальних апаратів. У 2006 р. “Внешторгбанк” Росії придбав на ринку близько 6% акцій EADS. У 2006 р. Boeing підписав угоду про створення СП із російською титановою корпорацією “ВСМПО-АВИСМА”

Країни СНД

У середньому по країнах (без урахування Туркменістану) приріст ВВП проти 2005 р. становив 7,5%. Найбільшим він був в Азербайджані (34,5%), Вірменії (13,4%), Казахстані (10,6%), Білорусії (9,9%), Таджикистані, Україні (по 7%). Найбільший приріст у промисловості був в Азербайджані (36,6%), Білорусі (11,3%), Казахстані (7%), Україні (6,2%), Росії (6,7%). Зменшився випуск промислової продукції у Вірменії (на 0,9%), Молдові – (на 6,9%), Киргизстані – (на 10,2%). Індекс споживчих цін у середньому по СНД становив 9%. Найбільшу середньорічну інфляцію зафіксовано в Молдові – 12,7%, РФ – 9,7%, Україні – 9,1%, Казахстані – 8,6%, Азербайджані – 8,3%, найменшу у Вірменії – 2,9%. Інвестиції в основний капітал збільшилися у Таджикистані на 55,1%, Вірменії – на 37,1%, Білорусі – на 31,4%, Азербайджані – на 14,8%.

Ситуація у фінансовій сфері СНД залишалася стабільною, продовжувалася тенденція до зміцнення національних валют. Покращились фінансові результати підприємств. Оплата праці в країнах СНД лишалася нижча, ніж у розвинутих країнах, і в окремих державах зберігалася заборгованість у зарплаті. Зріс сукупний зовнішньоторговельний оборот країн СНД, тоді як частка їх взаємної торгівлі в ньому за 11 міс. 2006 р. дещо зменшилася порівняно з 11 міс. 2005 р.

Китай

ВВП за 11 міс. 2006 р. проти 11 міс. 2005 р. зріс на 10,4% (за 11 міс. 2005 р. – на 10,2%), інвестиції в основний капітал – на 24,6% (27,8), інфляція – на 1,3% (1,8%), промислове виробництво – на 16,8%. Надходження іноземних інвестицій збільшилися на 2,1% і становили 54,26 млрд. дол. США. Найбільші обсяги надійшли з Гонконгу (17,49 млрд. дол. США), Віргінських Островів (9,66), Японії (4,07), Республіки Корея (3,16), США (2,42), Німеччини (1,65), Тайваня (1,93), Сингапуру (1,93), Кайманових Островів (1,66), Самої (1,37). На частку цих країн припадало 83,62% залучених інвестицій.

Зовнішньоторговельний оборот за 11 міс. проти 11 міс. 2005 р. зріс на 24,3%, експорт – на 27,5%, імпорт – на 20,6%, позитивне сальдо становило 156,5 млрд. дол. США. Обсяги торгівлі товарами з країнами Азії зросли на 22,2%, з країнами Європи – на 25,9%, Північної Америки – на 24,3%, Латинської Америки – на 39,3%, Африки – на 40%, Австралії і Океанії – на 19%, СНД – на 20,6% (табл. 1).

Таблиця 1

Зовнішня торгівля Китаю товарами з країнами СНД у січні-листопаді 2006 р.*

	Товарообіг	Експорт	Імпорт	Товарообіг	Експорт	Імпорт
	Млн. дол. США			Приріст до такого ж періоду 2005 р.		
Усього	46111,27	25173,96	20937,31	20,6	31,3	9,9
Росія	30586,66	14365,27	16221,39	15,3	20,4	11,2
Казахстан	7526,71	4278,13	3248,58	23,1	25,1	20,5
Україна	3746,84	3350,60	396,24	24,8	48,4	- 46,8
Киргизстан	1961,75	1857,73	104,02	133,9	150,3	8,0
Узбекистан	905,42	369,61	535,81	44,2	74,0	28,9
Білорусь	532,86	168,57	364,29	4,1	132,9	-17,1
Азербайджан	305,40	284,03	21,37	31,9	36,2	- 6,8
Таджикистан	278,11	261,26	16,84	87,1	91,8	35,8
Туркменістан	125,66	110,68	14,98	24,5	31,8	- 11,8
Грузія	75,69	68,96	6,73	95,4	89,6	183,7
Вірменія	36,01	29,50	6,51	68,2	40,1	1750,7
Молдова	30,16	29,62	0,54	- 39,5	- 40,5	308,6

*(«Хайгуань тунци» № 08, 2006 г.)

Економічна ситуація в Україні

Приріст ВВП у 2006 р. проти 2005 р. становив 7% (табл. 2). Приріст ВДВ спостерігався у всіх видах економічної діяльності, найбільшим він був у торгівлі (17,7%); на транспорті і зв'язку (6,6%); в добувній промисловості (5,4%). Темпи приросту промисловості у 2006 р. становили 6,2%. На покращення динаміки в цій галузі вплинуло збільшення виробництва металургії та оброблення металу (на 8,9%) і машинобудування (на 11,8%). Водночас відбулося зменшення обсягів продукції у легкій промисловості на 1,9%. У критичному стані перебувало виробництво коксу та продуктів нафтопереробки, (зменшення у 2006 р. – на 12,1%; у 2005 р. – на 13,4%). Інвестиції в основний капітал за 9 міс. 2006 р. збільшилися на 16,1%, роздрібний товарооборот у 2006 р. проти 2005 р. зріс на 2,3 п.п. На споживчому ринку відбулося зростання цін на послуги (на 49,4%), що призвело до підвищення інфляції до 11,6% проти 10,3% у 2005 р. Погіршилася ситуація у соціальній сфері через зниження реальної зарплати і реальних доходів населення.

У 2006 р. порівняно з 2005 р. темпи приросту імпорту товарів становили 24,6%, темпи приросту експорту 12,1%, тому збільшилося від'ємне сальдо до 6,7 млрд. дол. США. Зокрема, у зовнішній торгівлі продукцією машинобудування від'ємне сальдо становило 8,1 млрд. дол. США і погіршилося проти 2005 р. у 1,6 разу; у зовнішній торгівлі мінеральними продуктами (відповідно – 9,6 млрд. дол. США і у 1,4 разу); полімерними матеріалами, пластмасами та каучуком (-1,7 млрд. дол. США і у 1,2 разу). Завдяки сприятливій зовнішній кон'юктурі позитивне сальдо у торгівлі чорними металами зросло у 1,3 разу. Порівняно з 2005 р. збільшилися обсяги експорту товарів до Америки, Австралії і Океанії, країн СНД, Європи, зменшилися – до країн Азії та Африки.

Таблиця 2

Макроекономічні показники України

Показники	2006	2005
Темпи зростання ВВП (до попереднього року у порівнянних цінах, %)	107,0	102,7
Темпи зростання у промисловості (до попереднього року у порівнянних цінах, %)	106,2	103,1
Індекс споживчих цін (до грудня попереднього року, %)	111,6	110,3
Темпи зростання у с/господарстві (до попереднього року у порівнянних цінах, %)	100,4	99,9
Темпи зростання інвестицій в основний капітал (за 9 міс. у порівнянних цінах, %)	116,1	103,4
Темпи зростання роздрібною торгівлі (до попереднього року у порівн. цінах, %)	125,3	123,4
Процентні ставки банків за кредитами (середньозважені річні, %)	14,1	14,6
Питома вага збиткових підприємств у загальній кількості підприємств (%)	30,9	33,3
Наявні середньомісячні доходи на душу населення, грн.	648	492
Індекс реальних наявних доходів населення, %	124,2	119,5
Індекс реальної середньомісячної зарплати (до попереднього року, %)	116,1	120,1
Рівень безробіття (на кінець періоду, %)	2,7	3,1
Довідково: Номінальний ВВП (млн. грн.)	441452	535860

До країн ЄС експорт товарів проти 2005 р. збільшився на 18,1%, імпорт – на 31,5%. Негативне сальдо зросло на 2 млрд. дол. США – до 4,7 млрд. дол. США. Коефіцієнт покриття імпорту експортом погіршився з 0,8 – у 2005 р. до 0,7 – у 2006 р. Товарооборот з РФ зріс проти 2005 р. на 10,4%, експорт - на 15,5%, імпорт – на 7,4%, сальдо було негативне у розмірі 5,1 млрд. дол. США (у 2005 р. – 5,3 млрд. дол. США). З країнами СНД негативне сальдо становило 7,5 млрд. дол. США (у 2005 р. – 6,3 млрд. дол. США).

Основними подіями у зовнішньоторговельній сфері були такі.

18.10.06 у Брюсселі між Мінагрополітики України та Європейською комісією з питань сільського господарства підписано Меморандум про взаєморозуміння.

27.10.06 у Гельсінкі пройшов десятий саміт Україна – ЄС, де обговорено питання реалізації спільних проектів, зокрема у галузі енергетики; укладання угод про спрощений візовий режим та реадмісію; вступу України до СОТ; готовності ЄС розпочати переговорний процес щодо зони вільної торгівлі між Україною та ЄС.

12.12.06 Рада ЄС надала Єврокомісії мандат на проведення переговорів щодо угоди про створення спільного авіаційного простору. Отже, Україна може отримати відкритий доступ на відповідні ринки і змогу інтегруватися до авіаційних структур ЄС.

13.12.06 у Брюсселі продовжено дію Угоди між Україною і ЄС про торгівлю текстильними виробами, що передбачає лібералізацію торгівлі цими виробами. За цією угодою ЄС не застосовує обмеження на імпорт товарів з текстилю та швейних виробів з України, Україна дотримується європейських митних тарифів на ці товари.

14.12.06 Європейська Комісія повідомила, що ЄС у 2006 р. надав Україні допомогу у розмірі 100 млн. Євро, і у 2007 р. її обсяг збільшиться на 20% до 120 млн. євро.

Відбулися зрушення у сфері міжнародного кооперування в різних галузях.

У 2006 р. між АНТК ім. О.К.Антонова і компанією “Thales Aerospace Division” (Франція) підписано Меморандум про взаєморозуміння, яким передбачається співробітництво підприємств з оснащення літаків “Ан” бортовим електронним устаткуванням компанії “Thales”. Також були прийняті рішення щодо об'єднання зусиль зі створення транспортного і морського патрульного варіантів літака Ан-74, модернізації авіоніки літаків Ан-26 відповідно до стандартів НАТО, проведенню погодженої маркетингової політики з просування своєї продукції та налагодження контактів з військово-повітряними і військово-морськими силами різних країн.

Світові тенденції в інвестиційній сфері

Світові обсяги притоку прямих іноземних інвестицій (ПІІ) у 2006 р. збільшилися проти 2005 р. на 34,3% і сягнули рекордної позначки у 1,2 трлн. дол. США. Чистий приплив ПІІ спостерігався по усіх групах країн.

Розвинуті країни. Приплив ПІІ у 2006 р. проти 2005 р. збільшився на 48% і становив 800 млрд. дол. США. Основними їх реципієнтами стали США (177,3 млрд. дол. США) і Сполучене Королівство (169,8 млрд. дол. США). На ЄС-25 припадало 45% світового притоку ПІІ (549,1 млрд. дол. США). В Японії через перевищення вилученого капіталу над його припливом приток інвестицій зменшився на 8,2 млрд. дол. США.

Країни, що розвиваються. Обсяги припливу ПІІ проти 2005 р. збільшилися на 10% і становили 367,7 млрд. дол. США.

До країн Африки спрямовано 38,8 млрд. дол. США ПІІ. Левова їх частка надійшла у нафтовий сектор та галузі видобутку природних ресурсів. Високі ціни на нафту, інші мінеральні ресурси стали причиною надходження інвестицій до країн Африки і розвинутих країн, і з країн, що розвиваються. Найбільше зросли обсяги ПІІ в Нігерії, в Марокко та Південній Африці їхній рівень зменшився (відповідно на 51,2% і 42,7%).

У країнах Азії обсяг ПІІ у 2006 р. проти 2005 р. збільшився на 15% – до 229,9 млрд. дол. США. В КНР у 2006 р. приплив ПІІ був на рівні 2005 р. (70,0 млрд. дол. США), зменшилися ПІІ в Індонезію (до 2,0 млрд. дол. США). Істотно зросло надходження ПІІ до Таїланду (на 115% – до 7,9 млрд. дол. США), Туреччини (на 76% – до 17,1 млрд. дол. США), Сінгапуру (на 59% – до 31,9 млрд. дол. США), Індії (на 45% – до 9,5 млрд. дол. США).

У країнах Латинської Америки та Карибського басейну надходження ПІІ у 2006 р. порівняно з 2005 р. зменшилося на 4,5% – до 99 млрд. дол. США. В Мексиці річний приплив ПІІ зменшився на 9% (до 16,5 млрд. дол. США), в Колумбії – на 52% (до 4,9 млрд. дол. США), в Аргентині – на 30% (до 3,3 млрд. дол. США), в Бразилії – на 2% (до 14,8 млрд. дол. США). Це відбулося через зменшення угод із злиття і поглинання. Компенсувало зменшення припливу ПІІ в регіон зростання ПІІ в Чилі (на 49% до 10,0 млрд. дол. США).

До країн Південно-Східної Європи та СНД у 2006 р. надійшло 62,0 млрд. дол. США ПІІ (у 2005 р. – 39,7 млрд. дол. США). Інвестори надавали перевагу Росії (28,4 млрд. дол. США), Казахстану (6,5 млрд. дол. США), Румунії (8,6 млрд. дол. США).

В Україні на початок 2007 р. накопичений обсяг ПІІ становив 21186 млн. дол. США (454,6 дол. США на одну особу). Річний приріст ПІІ у 2006 р. був на 45,2%

менший, ніж у 2005 р. (відповідно 4295,9 та 7843 млн. дол. США). Зменшення приросту спричинила відсутність масштабних трансакційних угод з продажу українських підприємств (таких як у 2005 р. – “Криворіжсталь” та банк “Аваль”).

Найбільший інтерес до України у 2006 р. виявляли інвестори з: Кіпру (1,38 млрд. дол. США), Франції (0,74 млрд. дол. США), Нідерландів (0,57 млрд. дол. США), Сполученого Королівства (0,38 млрд. дол. США), Угорщини (0,17 млрд. дол. США), Австрії (0,16 млрд. дол. США), Російської Федерації (0,15 млрд. дол. США), Польщі (0,14 млрд. дол. США) та Німеччини (0,12 млрд. дол. США). Найбільші обсяги інвестовано у *фінансову діяльність* (1,27 млрд. дол. США); *операції з нерухомим майном, оренду, інжиніринг та надання послуг підприємцям* (0,72 млрд. дол. США); *оптову торгівлю і посередництво в торгівлі* (0,52 млрд. дол. США); *будівництво* (0,31 млрд. дол. США); *виробництво неметалевої мінеральної продукції* (0,16 млрд. дол. США); *металургію та оброблення металу і машинобудування* (по 0,15 млрд. дол. США); *виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів* (0,1 млрд. дол. США).

Стримуючими чинниками прямого іноземного інвестування в Україні у 2006 р. були: загострення боротьби за власність; зменшення експорту і випереджальне зростання імпорту внаслідок погіршення кон'юнктури зовнішньої торгівлі; політична нестабільність; стагнація у проведенні реформ, спрямованих на поліпшення корпоративного управління та захисту прав власності (судова реформа, корпоративне законодавство й ін.).

У 2006 р. українська автокорпорація "Богдан" виграла конкурс на розміщення в Борському районі (Росія) підприємства по складанню авто Chevrolet, Lanos, Aveo, Lacetti. Вартість будівництва підприємства близько 150-200 млн. дол. США, потужність - 50 тис. машин. За умов тендеру інвестиції в підприємство мають бути не менше 2,7 млрд. руб.

Світові тенденції в інноваційній сфері

Відповідно до Лісабонської стратегії зростання, ухваленої 2000 р., інвестування наукової діяльності в ЄС повинно бути на рівні 3% ВВП ЄС. Нині цей показник становить менше 2% ВВП, тоді як у США – 2,5% ВВП, Японії – 3% ВВП.

В рамках цієї стратегії 12 жовтня 2006 р. Європарламент та Рада Міністрів ЄС ухвалили рамкову програму з конкурентоспроможності та інновацій на 2007–2013 рр. Метою програми є зміцнення конкурентоспроможності підприємств, передусім малого та середнього бізнесу, і створення нових фінансових інструментів для їхньої підтримки. Програма сприятиме розвитку інформаційного суспільства; інтенсифікації інновацій; підвищенню енергетичної ефективності. Загальний бюджет програми становить 3,2 млрд. євро, 60% з них буде спрямовано на стимулювання інновацій, по 20% – на розвиток інформаційного суспільства і підвищення енергетичної ефективності.

За Програмою супутникової радіонавігації GALILEO до 2010 р. заплановано створити мережу із 30 супутників для забезпечення надійної космічної навігації.

За прогнозами компанії Airbus, у найближчі 20 років потреби авіакомпаній у авіалайнерах зростуть до 22,7 тис. вартістю у 2,6 трлн. дол. США. При цьому основний обсяг авіаперевезень у світі забезпечуватиметься літаками типу A320 і Boeing 737.

Світові тенденції в енергетичній сфері

Нестабільність в нафтодобувних регіонах і зростання у країнах – головних енергоспоживачах призвели до підвищення у 2006 р. ціни на нафту марки WTI до 66,02 дол. США за барель. За прогнозами Міністерства енергетики США, світові ціни на нафту з 2007 р. знижуватимуться у 2007 р. – до 64,42 дол. США, у 2008 р. – до 64,58 дол. США за барель і далі до 2015 р. у зв'язку із розвідкою і розробкою нових родовищ.

В рамках проекту ITER (Євросоюз, Китай, Індія, Південна Корея, Росія та США) передбачається створити перший міжнародний термоядерний експериментальний реактор. Розміщення обладнання для термоядерної електростанції (м. Кадараш, Франція) прогнозується у 2007 р., а отримання термоядерної плазми – до 2015 р.

Дочірня компанія Boeing-Spectrolab розробила сонячну батарею з коефіцієнтом корисної дії 40,7% (нині подібні батареї мають к.к.д. до 22%). Вартість електроенергії з

нових батарей – 3 дол. США/Вт, тоді як з кремнієвих сонячних елементів – 8 дол. США/Вт.

19.10.06 Європейська Комісія оприлюднила план дій, що містить пакет ініціатив з підвищення енергоефективності. Наступним кроком стане угода між мерами найбільших європейських міст для координації європейської політики з енергоефективності.

12.12.06 Єврокомісія надіслала попередження 16 країнам–членам ЄС, які порушували енергетичне законодавство ЄС. Серед них: Німеччина, Австрія, Бельгія, Чехія, Естонія, Іспанія, Франція, Греція, Ірландія, Італія, Литва, Латвія, Польща, Швеція, Словаччина та Сполучене Королівство. Основними вимогами Єврокомісії для цих країн були: відкриття ринків газопостачання та електроенергії для нових гравців; розмежування операторів вертикально інтегрованих мереж та безпосередніх виробників і постачальників енергії; скасування дискримінації у питаннях доступу до інфраструктури тощо.

21.12.06 віце-прем'єр-міністр України А.Клюєв та член Єврокомісії А. Пібалгс розглянули перспективи співробітництва України та ЄС в енергетичній сфері, у т.ч. питання продовження будівництва газовимірювального центру в м. Боярка, що здійснюється за грантом ЄС (8,1 млн. євро). Обговорювалася участь у кредитуванні українських енергопроектів банками Європи та проблеми безпеки атомної енергетики.

Фондові ринки. Тенденції на ринку корпоративних цінних паперів

США. За 2006 р. індекси S&P 500, DJ Industrial та NASDAQ зросли відповідно на 14,1%, 16,6% та 10%. Позитивній динаміці фондових індексів сприяла економічна ситуація в країні. Річний приріст ВВП становив 3,3%, споживчі витрати населення щоквартально у середньому зростали на 3,8%. Найбільший дохід інвесторам забезпечили цінні папери підприємств металургії, машинобудування, сфери фінансових послуг, найбільші збитки – цінні папери виробників програмного забезпечення та біотехнологій.

ЄС. Індекси фондових ринків Німеччини (DAX-30), Франції (CAC-40), Великобританії (FTSE-100) за 2006 р. зросли відповідно на 21,3%, 16,4% та 11,1%. Позитивна динаміка фондових індексів формувалася під впливом зростання ВВП країн зони євро – за оцінками цей показник 2006 р. збільшився на 2,7% (у 2005 р. – на 1,4%).

Східна Азія. Значення індексів фондових ринків Японії (Nikkei-225), Гонконгу (Hang Seng), Китаю (Shanghai Composite) у 2006 р. зросли відповідно на 6,9%, 34,5% та 130,4%. Такій динаміці індексів сприяли економічне зростання Японії (зростання ВВП становило 2,2%), Гонконгу (6,8%) та Китаю (10,7%).

Російська Федерація. Протягом 2006 р. РТС зріс на 61,5%. Основою такої динаміки були позитивні макроекономічні показники (річний приріст ВВП – 6,7%, зростання промислового виробництва – 3,9%) і стабільно високі світові ціни на нафту.

Україна. Протягом 2006 р. індекс ПФТС зріс на 41,3% (з 352,97 – до 498,86 пункту). Динаміка індексу базувалася на зростанні економіки – річний приріст ВВП становив 7,0%. Найбільший попит на фондовому ринку мали акції фінансового сектору (їх частка в обсязі торгів становила 27,74%), металургійних підприємств (18,24%), підприємств паливної промисловості (12,5%) та машинобудування (9,89%).

Ринки основних світових валют

У 2006 р. спостерігалось **падіння курсу долара США до євро**. Якщо на початку дня 2 січня курс євро/долар був на рівні 1,1844, наприкінці дня 29 грудня – 1,3199. Найвище значення курсу зафіксовано 4 грудня – 1,3364, найнижче – 2 січня – 1,1800. Негативно впливав на курс долара здійснював зростаючий дефіцит платіжного балансу США, який у 2006 р., за оцінкою, становив 869 млрд. дол.США. Основним чинником погіршення сальдо платіжного балансу був зростаючий дефіцит зовнішньої торгівлі.

Протягом 2006 р. спостерігалось незначне укріплення долара США проти японської ієни. На початку дня 2 січня курс долар/ієна був на рівні 117,88, наприкінці 29 грудня – 118,99. Найбільше значення курсу зафіксовано 13 жовтня – 119,87, найменше – 17 травня – 108,98. Укріпленню курсу долара сприяла різниця у процентних ставках США та Японії. Процентна ставка США наприкінці 2006 р. була на рівні 5,25%, Японії – 0,25%.

Протягом 2006 р. курс *гривні до долара США* був незмінний – 5,05. По відношенню до євро гривня за цей період подешевшала на 11,7%: якщо на 5 січня 2006 р. курс *євро/гривня* становив 5,957, то на 29 грудня – 6,652. На зростання курсу євро/гривня вплинула тенденція до зниження на світових ринках курсу долара США до євро.

Стан економічної безпеки України

Реальними загрозами економічній безпеці України у 2006 р. були: низький рівень і нерациональна структура інвестування української економіки; критичний стан науково-технічної сфери; значний рівень інфляції; надвисока енергоємність економіки; зростання негативного сальдо зовнішньої торгівлі; незначна частка високотехнологічних товарів в українському експорті; критичний стан соціально-демографічної сфери.

Найбільш критичні показники економічної безпеки держави за підсумками 2006 р. наведено в табл. 3.

Таблиця 3

Показники економічної безпеки України

№	Показники	Граничне значення	Фактичне значення	
			2005 р.	2006 р.
1	Прямі іноземні інвестиції на душу населення, <i>дол.США</i>	≥1000	349,0	454,6
2	Частка ПШ в реальному секторі економіки, %	≥80	60,1	60,2
3	Фінансування НДДКР, % до ВВП	2	1,0*	0,9*
4	Інноваційна активність промислових підприємств, %	≥28	7,2*	9,0*
5	Ліцензійні платежі та гонорари на душу населення, <i>дол.США</i>	≥90	0,9	0,9
6	Кількість дослідників в НДДКР на 1 млн.осіб	≥3100	1774	1740
7	Рівень інфляції за рік, %	≤5	10,3	11,6
8	Обсяг тіньової економіки, % до ВВП	≤25	28	28
9	Обсяг фінансування оборони, % до ВВП	3	1,37	1,20
10	Обсяг зовнішнього боргу, % до ВВП	≥20	13,4	11,9
11	Міжнародні резерви НБУ, <i>млрд. дол. США</i>	≥9,77-12,21	19,39	21,0
12	Вартість банківських кредитів, % річних	≤10	14,6	14,1
13	Імпорт ПЕР з однієї країни, %	≤60	68,5	54,6
14	Рівень монополізації у нафтопереробці (РФ), %	≤30	80	80
15	Енергоємність ВВП, <i>кг у.п/дол.США</i>	0,85-0,87	2,38	2,0
16	Коефіцієнт покриття товарного імпорту експортом	≥1	0,95	0,85
17	Частка high-tech в експорті промислових товарів, %	≥18	5	5
18	Індекс людського розвитку	0,8	0,774	0,774
19	Номинальна заробітна плата, <i>дол.США</i>	≥800	157,4	200
20	Коефіцієнт депопуляції	≤1	1,84	1,65
21	Коефіцієнт природного приросту населення, %%	0	-7,6	-6,4
	<i>Довідково: ВВП, млн. грн.</i>		441452	535860
	Середній курс грн./ дол. США		5,12	5,05

*Дані за 9 місяців.